

C

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 27 november 2007*

I mål C-435/06,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Korkein hallinto-oikeus (Finland) genom beslut av den 13 oktober 2006, som inkom till domstolen den 17 oktober 2006, i ett förfarande som anhängiggjorts av

C,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena P. Jann, C.W. A. Timmermans, A. Rosas och A. Tizzano samt domarna R. Schintgen, J.N. Cunha Rodrigues (referent), R. Silva de Lapuerta, J.-C. Bonichot, T. von Danwitz och A. Arabadjiev,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: R. Grass,

* Rättegångsspråk: finska.

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- C, genom M. Fredman, asianajaja,
- Finlands regering, genom A. Guimaraes-Purokoski, i egenskap av ombud,
- Tysklands regering, genom M. Lumma, i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och A.-L. During, båda i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster, i egenskap av ombud,
- Slovakiens regering, genom J. Čorba, i egenskap av ombud,
- Sveriges regering, genom A. Kruse, i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom M. Wilderspin och P. Aalto, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 20 september 2007 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2116/2004 av den 2 december 2004 (EUT L 367, s. 1) (nedan kallad förordning nr 2201/2003).

- 2 Begäran har framställts i ett mål i vilket C, mor till barnen A och B, har överklagat Oulun hallinto-oikeus (Uleåborgs förvaltningsdomstol) beslut att fastställa den finländska polisens beslut att utlämna dessa barn till Sverige.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 3 Gemensam förklaring nr 28, om nordiskt samarbete, som bifogats akten om villkoren för Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till de fördrag som ligger till grund för Europeiska unionen och om anpassning av fördragen (EGT C 241, 1994, s. 21, och EGT L 1, 1995, s. 1) har följande lydelse:

”De avtalslutande parterna registrerar att Sverige, Finland och Norge som medlemmar av Europeiska unionen avser att fortsätta sitt nordiska samarbete, både inbördes och tillsammans med andra länder och territorier, i full överensstämmelse med gemenskapsrätten och andra bestämmelser i Maastrichtfördraget.”

- 4 Skäl 5 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”För att säkerställa att alla barn behandlas lika omfattar denna förordning alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet, oberoende av eventuella anknytningar till ett äktenskapsmål.”

5 Artikel 1 i denna förordning har följande lydelse:

”1. Denna förordning skall, oberoende av domstolstyp, tillämpas på civilrättsliga frågor om

...

b) tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar.

2. Frågorna enligt punkt 1 b kan bland annat röra

a) vårdnad och umgänge,

...

d) placering av barnet i familjehem eller på en institution,

...”

6 Artikel 2 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

1) domstol: samtliga myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga i frågor som omfattas av förordningens tillämpningsområde enligt artikel 1.

...

4) dom: ... varje avgörande i frågor som rör föräldraansvar som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut.

...

7) föräldraansvar: alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom. Föräldraansvar omfattar bland annat vårdnad och umgänge.

...

- 9) vårdnad: de rättigheter och skyldigheter som hänför sig till omvårdnaden om barnets person, särskilt rätten att bestämma var barnet skall bo.

...”

- 7 Artikel 8.1 i denna förordning har följande lydelse:

”Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.”

- 8 Artikel 16.1 a i denna förordning har följande lydelse:

”Talan skall anses ha väckts vid en domstol

- a) när stämningsansökan eller motsvarande handling har ingivits till domstolen, förutsatt att sökanden inte därefter har underlåtit att vidta de åtgärder som krävs av honom för att få delgivningen med svaranden verkställd ...”

9 Artikel 59 i förordning nr 2201/2003 har följande lydelse:

”1. Om inte annat följer av artiklarna 60, 63, 64 och punkt 2 i den här artikeln skall denna förordning, för medlemsstaterna, ersätta sådana vid förordningens ikraftträdande gällande konventioner som ingåtts mellan två eller flera medlemsstater och som avser frågor som regleras i förordningen.

2. a) Finland och Sverige har rätt att avge en förklaring om att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till den konventionen, skall gälla, helt eller delvis, i förbindelserna mellan dem, i stället för bestämmelserna i denna förordning. Sådana förklaringar skall bifogas denna förordning och offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*. Dessa medlemsstater kan när som helst återkalla förklaringarna, helt eller delvis.

...”

10 Artikel 64 i denna förordning har följande lydelse:

”1. Bestämmelserna i denna förordning skall tillämpas endast på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar (*actes authentiques*) som har upprättats eller registrerats och på överenskommelser mellan parter som har ingåtts efter den dag då förordningen började tillämpas enligt artikel 72.

2. Domar som efter den dag då denna förordning började tillämpas har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts före den dagen, men efter den dag då [rådets] förordning (EG) nr 1347/2000 [av den 29 maj 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (EGT L 160, s. 19)] trädde i kraft, skall erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i kapitel III i den här förordningen, om domstolen har grundat sin behörighet på bestämmelser som överensstämmer antingen med de bestämmelser som anges i kapitel II i den här förordningen eller i förordning ... nr 1347/2000 eller med bestämmelser i en konvention som gällde mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande vid tiden för målets eller ärendets anhängiggörande.

...”

- 11 Förordning nr 2201/2003 trädde i kraft den 1 augusti 2004 i enlighet med dess artikel 72 och har tillämpats från och med den 1 mars 2005, med undantag för artiklarna 67, 68, 69 och 70, som har tillämpats från och med den 1 augusti 2004.

De nationella rättsordningarna

- 12 I den svenska lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (nedan kallad LVU) regleras sådana åtgärder till skydd för barn som omhändertagande och placering mot föräldrarnas vilja. Om det finns en påtaglig risk för att ett barns hälsa eller utveckling skadas, kan socialnämnden ansöka om att länsrätten skall meddela beslut om vård med stöd av LVU. I brådskande fall får socialnämnden fatta beslut om ett omedelbart omhändertagande. Ett sådant beslut måste prövas i efterhand av länsrätten.

- 13 Enligt 1 § i den finska lagen (761/1970) om utlämning till Danmark, Island, Norge eller Sverige för verkställighet av beslut om vård eller behandling (nedan kallad lag 761/1970), må den, som enligt beslut av myndighet i Danmark, Island, Norge eller Sverige skall vara omhändertagen för vård eller behandling, på framställning därom utlämnas från Finland till nämnd stat för verkställighet av beslutet.

Twisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 14 Den 23 februari 2005 fattade socialnämnden i staden L (Sverige) beslut om att omedelbart omhänderta barnen A och B, vilka var bosatta i denna stad, för att placera dem i ett familjehem. A, född år 2001, och B, född år 1999, är båda finländska medborgare. A har även svenskt medborgarskap.
- 15 Den 1 mars 2005 bosatte sig C med barnen A och B i Finland. Hennes flytt till Finland deklarerades den 2 mars 2005. De finländska myndigheterna registrerade denna nya bosättning den 10 mars 2005, med verkan från och med den 1 mars 2005.
- 16 Den 3 mars 2005 fastställde Länsrätten i K län beslutet av socialnämnden i staden L, vilket den underställts den 25 februari 2005. Som nämnts ovan måste en socialnämnds beslut om omhändertagande med stöd av LVU alltid underställas länsrättens prövning.

- 17 Socialnämnden ansökte därefter hos länsrätten om att A och B skulle beredas vård enligt LVU och ansökan bifölls. C överklagade länsrättens dom till Kammarrätten i M och yrkade att kammarrätten på grund av bristande svensk domsrätt skulle upphäva länsrättens dom och avvisa nämndens ansökan om beredande av vård. Kammarrätten fann att svensk domsrätt förelåg och avgjorde målet i sak, varvid C:s överklagande avslogs.
- 18 Regeringsrätten fastställde i avgörande av den 20 juni 2006 kammarrättens avgörande såvitt avsåg att svensk domsrätt förelåg.
- 19 Samma dag som Länsrätten i K län meddelade sitt beslut begärde den svenska polisen handräckning av den finländska polisen i staden H, där de båda barnen uppehöll sig hos sin mormor, med att verkställa detta beslut. Denna begäran framställdes med stöd av lag 761/1970.
- 20 Den finländska polisen fattade den 8 mars 2005 beslut om att barnen A och B skulle utlämnas till de svenska myndigheterna. C överklagade detta beslut till Uleåborgs förvaltningsdomstol, som avlog överklagandet.
- 21 C överklagade till Korkein hallinto-oikeus (Högsta förvaltningsdomstolen), som ansåg sig vara i behov av en tolkning av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003 för att avgöra målet.
- 22 Högsta förvaltningsdomstolen har framhållit att ett beslut om omhändertagande och placering av ett barn i Finland omfattas av den offentliga rätten och är därför osäker på huruvida ett sådant beslut omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i förordningen. Med tanke på att åtgärder avseende skydd för barn och placering av barn i Finland dessutom kräver inte bara ett, utan en hel rad beslut, är denna domstol också osäker på huruvida förordningen avser både omhändertagande och placering av barn, eller endast beslut om placering.

23 Under dessa förhållanden har Högsta förvaltningsdomstolen vilandeförklarat målet och ställt följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) a) Är ... förordning ... nr 2201/2003 ... tillämplig på verkställigheten, i alla dess delar, av ett sådant beslut som det i förevarande mål, när det har meddelats i form av ett enda beslut om omedelbart omhändertagande och placering av ett barn utanför det egna hemmet i ett familjehem, på grundval av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn,

b) eller är förordning [nr 2201/2003], med hänsyn till dess artikel 1.2 d, endast tillämplig på den del av beslutet som avser barnets placering utanför det egna hemmet i ett familjehem,

c) och är, i det sistnämnda fallet, förordning [nr 2201/2003] tillämplig på beslutet om placering, vilket utgör en del av beslutet om omhändertagande, även om beslutet om själva omhändertagandet, vilket utgör en förutsättning för beslutet om placering, skall prövas enligt de harmoniserade rättsliga bestämmelser om ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar och förvaltningsbeslut, vilka till följd av ett rättsligt samarbete antagits av de berörda medlemsstaterna?

2) För det fall fråga 1 a besvaras jakande är det då, med hänsyn till den omständigheten att dessa harmoniserade bestämmelser om erkännande och verkställighet av offentligrättsliga beslut om placering, som utarbetats inom Nordiska rådet, inte nämns i förordning [nr 2201/2003], utan endast den motsvarande konventionen som antagits inom det civilrättsliga området, möjligt att tillämpa de ovannämnda harmoniserade bestämmelserna, vilka avser omedelbar verkställighet och erkännande av förvaltningsbeslut och vilka grundar sig på ett samarbete mellan förvaltningsmyndigheter, på ett beslut om omhändertagande av ett barn?

- 3) För det fall fråga 1 a besvaras jakande och fråga 2 nekande, och med beaktande av artiklarna 72 och 64.2 i förordning nr 2201/2003 samt de ovannämnda harmoniserade bestämmelserna i de nordiska länderna i fråga om offentlig-rättsliga beslut om omhändertagande, är då förordningen tillämplig i tidsmässigt hänseende i ett mål, där de svenska myndigheterna har fattat beslut om såväl omedelbart omhändertagande som placering i ett familjehem den 23 februari 2005, och beslutet om omedelbart omhändertagande underställts länsrätten den 25 februari 2005, som fastställt beslutet den 3 mars 2005?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Fråga 1 a

- ²⁴ Den hänskjutande domstolen har ställt denna fråga för att få klarhet i huruvida artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003 skall tolkas på så sätt, att den dels är tillämplig på ett enda beslut om omedelbart omhändertagande och placering av ett barn utanför det egna hemmet, i ett familjehem, dels omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i denna bestämmelse, när det fattats inom ramen för offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn.
- ²⁵ Det skall avgöras om beslut om omhändertagande av barn avser föräldraansvar och om de således omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.

- 26 I detta avseende påpekar domstolen att förordning nr 2201/2003 enligt dess artikel 1.1 b skall tillämpas, oberoende av domstolstyp, på civilrättsliga frågor om tillerkännande, utövande, delegering, upphörande eller begränsande av föräldraansvar. Enligt artikel 2.1 i denna förordning skall med "domstol" förstås samtliga myndigheter i medlemsstaterna som är behöriga i frågor som omfattas av nämnda förordnings tillämpningsområde.
- 27 Enligt artikel 2.7 i förordningen skall med "föräldraansvar" förstås alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom, däribland vårdnad och umgänge.
- 28 Omhändertagande av barn anges inte uttryckligen bland de frågor som i enlighet med artikel 1.2 i den nämnda förordningen rör föräldraansvar.
- 29 Detta innebär emellertid inte att beslut om omhändertagande av barn skall anses falla utanför tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.
- 30 Användandet av begreppet "bland annat" i artikel 1.2 i denna förordning tyder på att uppräkningsen i denna bestämmelse inte är uttömmande.

- 31 Det framgår dessutom av skäl 5 i förordning nr 2201/2003 att förordningen, för att säkerställa att alla barn behandlas lika, omfattar alla avgöranden om föräldraansvar, inklusive åtgärder för att skydda barnet.
- 32 Ett sådant beslut om omhändertagande av barn som är i fråga i målet vid den nationella domstolen faller av naturliga skäl inom ramen för en offentlig åtgärd vars syfte är att uppfylla behovet av skydd och stöd till barn och unga.
- 33 Det framgår dessutom av de handlingar som ingivits till domstolen att i Finland medför omhändertagandet av ett barn att socialnämnderna i den medlemsstaten ges rätt att besluta var barnet skall bo. Denna åtgärd kan inverka på utövandet av vårdnaden, som enligt artikel 2.9 i förordning nr 2201/2003 just omfattar rätten att bestämma var barnet skall bo. Denna befogenhet står följaktligen i samband med föräldraansvaret, eftersom vårdnad enligt artikel 1.2 a i förordningen är en av de frågor som rör detta ansvar.
- 34 Det skall påpekas att placering av ett barn i familjehem eller på en institution enligt artikel 1.2 d i förordning nr 2201/2003 också är en av de frågor som rör föräldraansvaret.
- 35 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 28 i sitt förslag till avgörande har omhändertagande och placering ett mycket nära samband på så sätt att ett beslut om omhändertagande på sin höjd kan meddelas separat som en interimistisk åtgärd och att placeringen av ett barn mot föräldrarnas vilja bara kan genomföras om myndigheten först omhändertar barnet.

- 36 Vid sådant förhållande skulle, om beslut om omhändertagande av barn ansågs falla utanför tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003, förordningens fulla verkan kunna äventyras i de medlemsstater där det i fråga om åtgärder avseende skydd för barn, däribland placering av barn, krävs att flera beslut fattas. Mot bakgrund av att det i andra medlemsstater räcker med ett enda beslut för att säkerställa sådant skydd, skulle likabehandlingen av de berörda barnen dessutom kunna äventyras.
- 37 Det skall vidare avgöras om förordning nr 2201/2003 är tillämplig på offentlighetsliga beslut om omhändertagande och placering av barn.
- 38 I artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003 fastslås principen att förordningens tillämpningsområde begränsas till "civilrättsliga frågor". Innehållet i och räckvidden av detta begrepp definieras däremot inte.
- 39 Det skall erinras om att domstolen i mål rörande konventionen av den 27 september 1968 (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungarikets Storbritannien och Nordirland anslutning (EGT L 304, s. 1, och, ändrad text, s. 77; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Hellenska republikens anslutning (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 26) samt enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken

Portugals anslutning (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, EGT C 15, 1997, s. 43) (nedan kallad Brysselkonventionen), har tolkat begreppet "privaträttens område" i artikel 1 första stycket första meningen i denna konvention.

- 40 Domstolen har vid flera tillfällen fastslagit att det – för att i möjligaste mån säkerställa att de rättigheter och förpliktelser som följer av Brysselkonventionen är lika och enhetliga för konventionsstaterna och för berörda personer – är av vikt att inte tolka artikel 1 i konventionen som en ren hänvisning till nationell rätt i endera av de berörda staterna. Begreppet på privaträttens område skall ses som ett självständigt begrepp som skall tolkas mot bakgrund av dels konventionens syften och systematik, dels de allmänna principer som framgår av de nationella rättssystemen som helhet betraktade (se dom av den 15 februari 2007 i mål C-292/05, Lechouritou m.fl., REG 2007, s. I-1519, punkt 29 och där angiven rättspraxis).
- 41 Den svenska regeringen har, i likhet med sökanden i målet vid den nationella domstolen, de övriga medlemsstater som har inkommit med yttranden och kommissionen, visserligen medgett att artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003 också skall ges en självständig gemenskapsrättslig tolkning, men har samtidigt gjort gällande att ett beslut om omhändertagande och placering av ett barn, som innebär utövande av offentliga maktbefogenheter, inte omfattas av tillämpningsområdet för förordningen.
- 42 Till stöd härför har den svenska regeringen åberopat domstolens rättspraxis enligt vilken vissa tvister mellan en offentlig myndighet och ett privaträttsligt subjekt visserligen kan ingå i Brysselkonventionens tillämpningsområde, medan det däremot förhåller sig annorlunda när den offentliga myndigheten utövar offentliga maktbefogenheter (dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkterna 26 och 30, och av den 15 maj 2003 i mål C-266/01, Préservatrice foncière TIARD, REG 2003, s. I-4867, punkt 22).

- 43 Enligt den svenska regeringen är det svårt att föreställa sig ett beslut som i högre grad ger uttryck för offentlig maktutövning än ett beslut om tvångsomhändertagande av ett barn, som under vissa omständigheter till och med kan leda till frihetsberövande av barnet.
- 44 Denna tolkning av artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003 kan inte godtas.
- 45 Med tanke på att begreppet civilrättsliga frågor skall tolkas mot bakgrund av målen med förordning nr 2201/2003, skulle nämligen målet med ömsesidigt erkännande och verkställighet av förvaltningsbeslut avseende föräldraansvar uppenbart äventyras om beslut om omhändertagande och placering av barn, vilka i vissa medlemsstater omfattas av den offentliga rätten, enbart av detta skäl ansågs falla utanför tillämpningsområdet för förordningen. I detta sammanhang skall det påpekas att det av bestämmelserna i artiklarna 1.1 och 2.1 i förordning nr 2201/2003 framgår att varken domstolsorganisationen i medlemsstaterna eller tilldelningen av behörighet för förvaltningsmyndigheterna skall få påverka tillämpningsområdet för förordningen eller tolkningen av begreppet civilrättsliga frågor.
- 46 Begreppet civilrättsliga frågor skall således tolkas självständigt.
- 47 Det är endast genom en enhetlig tillämpning i medlemsstaterna av förordning nr 2201/2003, vilket kräver att dess tillämpningsområde definieras av gemenskapsrätten och inte av de nationella rättsordningarna, som det är möjligt att uppfylla de mål som eftersträvas i denna förordning, däribland likabehandling av samtliga berörda barn.

- 48 Enligt skäl 5 i förordning nr 2201/2003 kan detta mål endast säkerställas om alla avgöranden om föräldraansvar omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning.
- 49 Begreppet föräldraansvar har i artikel 2.7 i nämnda förordning getts en vid definition på så sätt att det omfattar alla rättigheter och skyldigheter som en fysisk eller juridisk person har tillerkänts genom en dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan, med avseende på ett barn eller dess egendom.
- 50 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 44 i sitt förslag till avgörande är det i detta avseende betydelselöst om föräldraansvaret påverkas av en statlig skyddsåtgärd eller av ett beslut som har antagits på initiativ av en eller båda vårdnadshavarna.
- 51 Begreppet civilrättsliga frågor skall således tolkas på så sätt att det till och med kan omfatta åtgärder som enligt en medlemsstats lagstiftning faller under den offentliga rätten.
- 52 Denna tolkning finner dessutom stöd i skäl 10 i förordning nr 2201/2003, enligt vilket denna förordning inte är avsedd att tillämpas på frågor som rör "offentlig-rättsliga åtgärder av allmän karaktär för utbildning och hälsa". Härigenom bekräftas gemenskapslagstiftarens vilja att inte undanta alla offentlighetsrättsliga åtgärder från förordningens tillämpningsområde.

53 Mot bakgrund av dessa överväganden skall fråga 1 a besvaras enligt följande. Artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003 skall tolkas så, att ett enda beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet i ett familjehem omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i denna förordning, när detta beslut har fattats med stöd av offentlighetsrättsliga bestämmelser om skydd för barn.

Fråga 1 b och c

54 Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor endast för det fall att domstolen i sitt svar på fråga 1 a skulle tolka begreppet civilrättsliga frågor, i den mening som avses i artikel 1.1 i förordning nr 2201/2003, på så sätt att det inte omfattar ett enda beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet i ett familjehem, när detta beslut har fattats med stöd av offentlighetsrättsliga bestämmelser om skydd för barn.

55 Mot bakgrund av svaret på fråga 1 a är det inte nödvändigt att besvara fråga 1 b och c.

Den andra frågan

56 Den hänskjutande domstolen har ställt sin andra fråga för att få klarhet i huruvida förordning nr 2201/2003 skall tolkas på så sätt, att harmoniserade nationella

bestämmelser om erkännande och verkställighet av förvaltningsbeslut om omhändertagande och placering av personer, vilka antagits inom ramen för samarbetet mellan de nordiska staterna, kan tillämpas på ett sådant beslut om omhändertagande av ett barn som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen, när detta inte föreskrivs i förordningen.

- 57 I detta hänseende erinrar domstolen om att det av fast rättspraxis följer att en nationell domstol, som inom ramen för sin behörighet skall tillämpa gemenskapsrättsbestämmelserna, är skyldig att säkerställa att dessa regler ges full verkan, genom att med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa varje motstridande bestämmelse i nationell lagstiftning (se, bland annat, dom av den 9 mars 1978 i mål 106/77, Simmenthal, REG 1978, s. 629, punkterna 21–24, svensk specialutgåva, volym 4, s. 75, av den 19 juni 1990 i mål C-213/89, Factorame m.fl., REG 1990, s. I-2433, punkterna 19–21, svensk specialutgåva, volym 10, s. 435, och av den 18 juli 2007 i mål C-119/05, Lucchini, REG 2007, s. I-6199, punkt 61).
- 58 Enligt artikel 59.1 i förordning nr 2201/2003 skall denna förordning, för medlemsstaterna, ersätta de konventioner som ingåtts mellan dessa medlemsstater och som avser frågor som regleras i förordningen.
- 59 Enligt artikel 59.2 a i förordningen har ”Finland och Sverige ... rätt att avge en förklaring om att konventionen av den 6 februari 1931 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, tillsammans med slutprotokollet till den konventionen, skall gälla, helt eller delvis, i förbindelserna mellan dem, i stället för bestämmelserna i denna förordning”.
- 60 Denna bestämmelse utgör det enda undantaget från den huvudregel som följer av artikel 58 i förordningen och den skall som sådan tolkas strikt.

- 61 Samarbetet mellan de nordiska länderna vad gäller erkännande och verkställighet av förvaltningsbeslut om omhändertagande och placering av personer finns inte med bland de undantag som anges uttömmande i förordning nr 2201/2003.
- 62 En sådan harmoniserad nationell lagstiftning som lag 761/1970 kan således inte tillämpas på ett sådant beslut om omhändertagande och placering av ett barn som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 2201/2003.
- 63 Denna slutsats påverkas inte av gemensam förklaring nr 28 om nordiskt samarbete.
- 64 Enligt denna förklaring har nämligen de stater i det nordiska samarbetet som är medlemmar i unionen åtagit sig att fortsätta detta samarbete i överensstämmelse med gemenskapsrätten.
- 65 Av detta följer att detta samarbete skall iakttas principerna i gemenskapens rättsordning.
- 66 Den andra frågan skall således besvaras enligt följande. Förordning nr 2201/2003 skall tolkas så, att harmoniserade nationella bestämmelser om erkännande och verkställighet av förvaltningsbeslut om omhändertagande och placering av personer, som antagits inom ramen för det nordiska samarbetet, inte kan tillämpas på ett sådant beslut om omhändertagande av ett barn som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning.

Den tredje frågan

- 67 Den hänskjutande domstolen har ställt sin tredje fråga för att få klarhet i huruvida förordning nr 2201/2003 skall tolkas på så sätt att den är tillämplig i tidsmässigt hänseende i ett sådant mål som det vid den nationella domstolen.
- 68 Det framgår av artiklarna 64.1 och 72 i förordning nr 2201/2003 att den endast skall tillämpas på rättsliga förfaranden som har inletts, på officiella handlingar (*actes authentiques*) som har upprättats eller registrerats, och på överenskommelser mellan parter som har ingåtts efter den 1 mars 2005.
- 69 I artikel 64.2 i denna förordning föreskrivs bland annat att "[d]omar som efter den dag då denna förordning började tillämpas har meddelats i mål och ärenden som har anhängiggjorts före den dagen, men efter den dag då förordning ... nr 1347/2000 trädde i kraft, skall erkännas och verkställas enligt bestämmelserna i kapitel III i den här förordningen, om domstolen har grundat sin behörighet på bestämmelser som överensstämmer antingen med de bestämmelser som anges i kapitel II i den här förordningen eller i förordning ... nr 1347/2000 eller med bestämmelser i en konvention som gällde mellan ursprungsmedlemsstaten och den medlemsstat där domen görs gällande vid tiden för målets eller ärendets anhängiggörande".
- 70 I ett fall som det i målet vid den nationella domstolen är förordning nr 2201/2003 endast tillämplig om de tre kumulativa villkor som räknas upp i den föregående punkten är uppfyllda.
- 71 Vad gäller det första av dessa villkor skall det konstateras att den hänskjutande domstolen, som är ensam behörig att bedöma omständigheterna i det mål som anhängiggjorts vid den, har anfört att det beslut vars verkställighet är i fråga i målet är Länsrätten i K läns beslut av den 3 mars 2005. Detta beslut meddelades således efter den dag då förordning nr 2201/2003 började tillämpas.

- 72 Vad gäller det andra villkoret framgår det av beslutet om hänskjutande att det förfarande som sedermera ledde fram till omhändertagandet av barnen A och B inleddes "hösten 2004", det vill säga före den dag då förordning nr 2201/2003 började tillämpas, men efter den dag då förordning nr 1347/2000 trädde i kraft, vilket enligt artikel 46 i denna senare förordning var den 1 mars 2001. Det ankommer på den hänskjutande domstolen att avgöra om så verkligen är fallet.
- 73 Vad gäller det tredje villkor som nämns ovan i punkt 69, skall följande anföras.
- 74 I enlighet med artikel 8.1 i förordning nr 2201/2003 skall domstolarna i en medlemsstat vara behöriga i mål om föräldransvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.
- 75 I avgörande av den 20 juni 2006 fastslog regeringsrätten, med stöd av nationell rätt, att svensk domsrett förelåg i målet. Regeringsrätten anförde att barnen A och B var bosatta inom domkretsen för Länsrätten i K län när socialnämnden inledde sin utredning med anledning av deras hemförhållanden.
- 76 Härav följer, i den mening som avses i artikel 64.2 i förordning nr 2201/2003, att domstolen har grundat sin behörighet på nationella bestämmelser som överensstämmer med de bestämmelser som anges i förordningen. Följaktligen är det tredje villkoret uppfyllt.

- 77 Med hänsyn till det ovan anförda skall den tredje frågan besvaras enligt följande. Med förbehåll för den bedömning av de faktiska omständigheterna som den nationella domstolen är ensam behörig att göra, skall förordning nr 2201/2003 tolkas på så sätt att den är tillämplig i tidsmässigt hänseende i ett sådant mål som det vid den nationella domstolen.

Rättegångskostnader

- 78 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) Artikel 1.1 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldransvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000, i dess lydelse enligt rådets förordning (EG) nr 2116/2004 av den 2 december 2004, skall tolkas så, att ett enda beslut om att omedelbart omhänderta och placera ett barn utanför det egna hemmet i ett familjehem omfattas av begreppet civilrättsliga frågor i den mening som avses i denna förordning, när detta beslut har fattats med stöd av offentligrättsliga bestämmelser om skydd för barn.**

- 2) **Förordning nr 2201/2003, i dess lydelse enligt förordning nr 2116/2004, skall tolkas så, att harmoniserade nationella bestämmelser om erkännande och verkställighet av förvaltningsbeslut om omhändertagande och placering av personer, som antagits inom ramen för det nordiska samarbetet, inte kan tillämpas på ett sådant beslut om omhändertagande av ett barn som omfattas av tillämpningsområdet för denna förordning.**

- 3) **Med förbehåll för den bedömning av de faktiska omständigheterna som den nationella domstolen är ensam behörig att göra, skall förordning nr 2201/2003 tolkas på så sätt att den är tillämplig i tidsmässigt hänseende i ett sådant mål som det vid den nationella domstolen.**

Underskrifter